

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Malwiny Eweliny Treder
pt. *Prawnkarne aspekty terroryzmu lotniczego*

Zjawisko terroryzmu lotniczego jest problemem o charakterze globalnym. Najbardziej rozpoznawalnymi aktami tej odmiany terroryzmu międzynarodowego są zamachy z 11 września 2001 r. przeprowadzone przez organizację terrorystyczną Al-Ka'ida, w wyniku którego uprowadzono cztery statki powietrzne, z czego dwa z nich uderzyły w wieże World Trade Center, jeden w budynek Pentagonu, zaś ostatni wskutek interwencji pasażerów znajdujących się na pokładzie rozbił się w Stony Creek Township nie realizując tym samym celu obranego przez terrorystów. Wskazać jednak należy, iż terroryzm lotniczy ma o wiele dłuższą historię, zaś w pierwsze tego typu czyny miały miejsce już w latach 60.

Celem pracy jest nie tylko analiza pojęć związanych z terroryzmem lotniczym, czy genezy i rozmiaru tego zjawiska, ale również omówienie działalności podmiotów międzynarodowych w tym zakresie, instrumentów prawnych o randze krajowej i międzynarodowej przeciwdziałających terroryzmowi lotniczemu, a także reguły postępowania wobec sprawców tego rodzaju terroryzmu. Podkreślić należy, iż na w polskiej literaturze brak jest aktualnego i kompleksowego opracowania traktującego o terroryzmie lotniczym we wskazanych wyżej aspektach.

W ramach pracy autorka posłużyła się metodami: historyczno-prawną, dogmatyczno-prawną, prawno-porównawczą, analizą danych statystycznych oraz case study. Metoda historyczno-prawna pozwoliła na analizę ewolucji aktów prawnych o randze międzynarodowej i krajowej związanych z przeciwdziałaniem terroryzmowi lotniczemu. W ramach metody dogmatyczno-prawnej szczegółowej analizie poddane zostały regulacje takich organizacji międzynarodowych jak Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego oraz Unia Europejska, które z kolei wpłynęły na kształt aktów prawa wewnętrznego poszczególnych państw. Metoda prawno-porównawcza posłużyła do komparatystycznego omówienia krajowych regulacji z zakresu przeciwdziałania terroryzmowi lotniczemu w ustawodawstwach Rzeczypospolitej Polskiej, Federacji Rosyjskiej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki. Metoda analizy danych statystycznych posłużyła do opracowania danych dotyczących aktów z zakresu terroryzmu lotniczego w skali globalnej w okresie 1970-2017. Z kolei w ramach *case study* autorka poddała analizie wybrane przypadki aktów terroryzmu lotniczego pod kątem opisania *modus operandi* oraz motywów działania sprawców.

Praca składa się ze wstępu, w którym wskazane zostały cele pracy, hipotezy badawcze oraz uzasadnienie wyboru tematu rozprawy, sześciu rozdziałów oraz wniosków.

Pierwszy rozdział zawiera przede wszystkim omówienie podstawowych zagadnień terminologicznych takich jak: „statek powietrzny”, „bezpieczeństwo lotnicze”, „terroryzm”, „terroryzm międzynarodowy”, „terroryzm lotniczy”. Wyjaśnienie powyższych zagadnień stanowi podstawę do dalszych rozważań oraz wskazanie jakie akty terroryzmu międzynarodowego można zakwalifikować do kategorii terroryzmu lotniczego. W ramach niniejszego rozdziału autorka przeanalizowała również genezę zjawiska terroryzmu lotniczego wskazując na pierwsze przypadki takich aktów, jak również wyróżniła dwa okresy tego typu aktywności.

W rozdziale drugim autorka przeanalizowała normy prawa międzynarodowego w walce z terroryzmem lotniczym wchodzącym w skład tzw. systemu tokijsko-hasko-montrealsko-pekińskiego. Omówione zostały podstawowe regulacje: Konwencji w sprawie przestępstw i niektórych czynów popełnionych na pokładzie statków powietrznych, sporządzona w Tokio z dnia 14 września 1963 r.; Konwencji o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi, sporządzona w Hadze dnia 16 grudnia 1970 r.; Konwencji o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego, sporządzonej w Montrealu dnia 23 września 1971 r. wraz z protokołem o zwalczaniu bezprawnych czynów przemocy w portach lotniczych obsługujących międzynarodowe lotnictwo cywilne sporządzonym w Montrealu dnia 24 lutego 1988 r.; Konwencji o zwalczaniu bezprawnych czynów dotyczących międzynarodowego lotnictwa cywilnego oraz Protokołu uzupełniającego Konwencję o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi z 1970 r. podpisane w Pekinie w dniu 10 września 2010 r.

W rozdziale trzecim omówione zostały reguły postępowania wobec sprawców terroryzmu lotniczego na gruncie aktów prawa międzynarodowego wskazanych w rozdziale drugim. Szczególną uwagę poświęcono kwestii jurysdykcji państw oraz przesłanek ekstradycji w stosunku do sprawców terroryzmu lotniczego. Omówiono również pozostałe obowiązki nałożonych na Państwa-Strony omawianych aktów prawa międzynarodowego.

Rozdział czwarty zawiera analizę działalności organizacji międzynarodowych w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi lotniczemu. W ramach tej części pracy omówiona została aktywność Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego, Unii Europejskiej, Międzynarodowej Rady Portów Lotniczych, Międzynarodowego Zrzeszenia Transportu Lotniczego oraz Europejskiej Organizacji ds. Bezpieczeństwa Żeglugi Powietrznej.

W rozdziale piątym autorka przeanalizowała wybrane regulacje z zakresu prawa lotniczego i lotniczego prawa karnego w ustawodawstwach Rzeczypospolitej Polskiej, Federacji Rosyjskiej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki. Autorka skupiła się na przepisach

stanowiących realizację obowiązków nałożonych na Państwa-Strony aktów prawa międzynarodowego omawianych w rozdziale drugim i trzecim jak również wynikających z uczestnictwa w wybranych organizacjach międzynarodowych.

W rozdziale szóstym autorka przedstawia istotę odpowiedzialności karnej za przestępstwa terroryzmu lotniczego na gruncie polskiego Kodeksu Karnego. Przede wszystkim omówione zostały czyny z art. 166 k.k. i art. 167 k.k. dotyczące odpowiednio: zawładnięcia statku powietrznego oraz umieszczenia na tymże statku niebezpiecznego urządzenia lub substancji. Analizie zostały poddane również zagadnienia związane z regulacją zawartą w przepisie art. 115§20 k.k. definiującą „przestępstwo o charakterze terrorystycznym”. Omówione zostały również przepisy z Części Szczególnej Kodeksu Karnego zawierające znamię „przestępstwa o charakterze terrorystycznym”.

W rozdziale siódmym autorka dokonała *case study* wybranych aktów terroryzmu lotniczego jak również omówiła *modus operandi* oraz motywy działania sprawców. W niniejszej części pracy przeanalizowano również dane statystyczne dostępne w Global Terrorism Database z okresu 1970-2017, a dotyczące aktów terroryzmu lotniczego w skali światowej.

Praca została zakończona wnioskami stanowiącymi podsumowanie rozważań autorki przedstawionych w poszczególnych rozdziałach jak również weryfikację hipotez badawczych przedstawionych we wstępie.